

שיחה קשר או כשל

ד"ר רינת גולד

קלינאית תקשורת

www.LTherapy.co.il
Dr.rinatgold@gmail.com

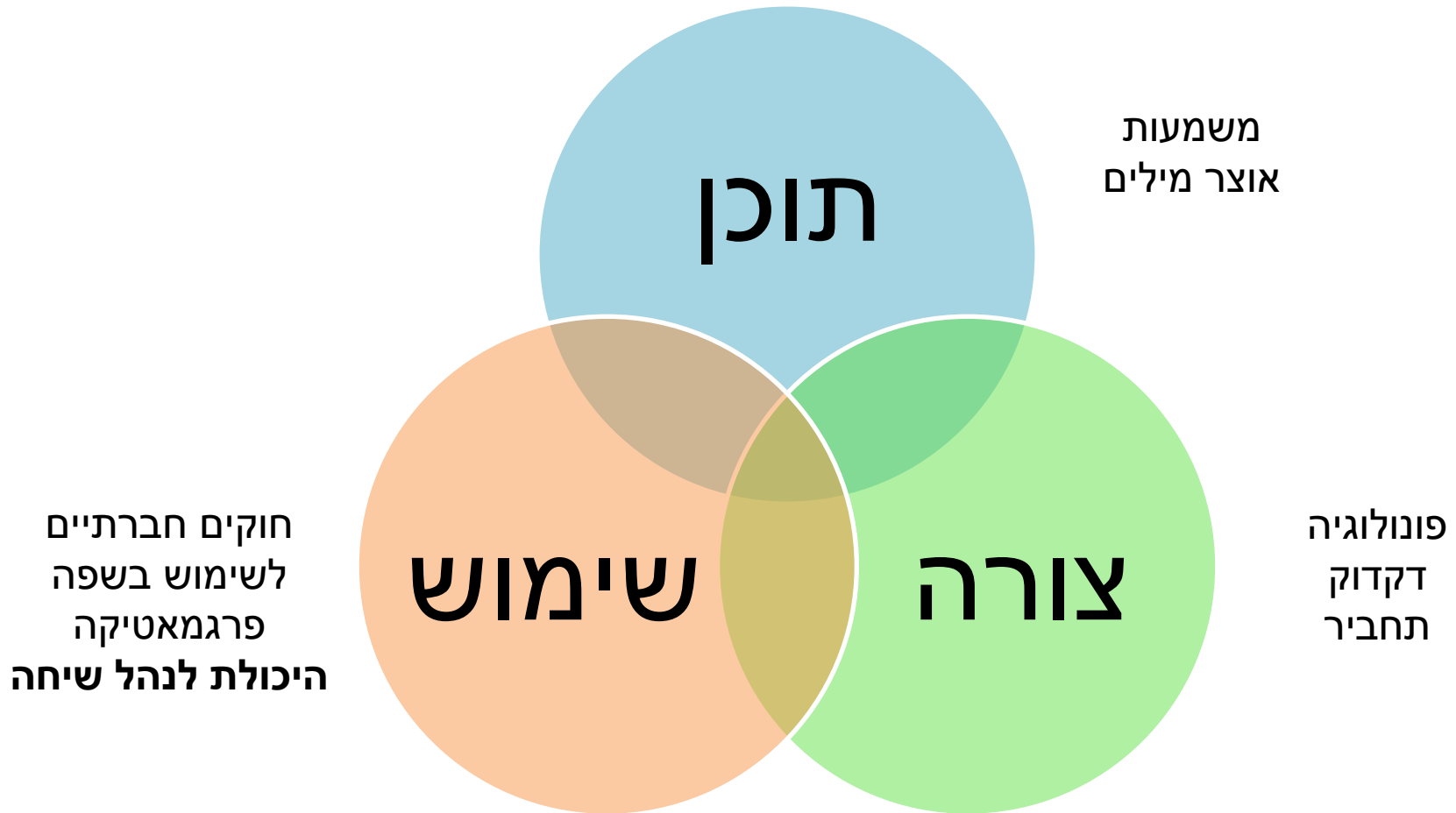
מתי פונים לקלינאית תקשורת?

- ילד לא מדבר
- מדבר אך לא ברור
- משפטים קצרים ופשוטים מדי מבחינה תחבירית
- קשיי שיום ושליפה
- קשיים בהבנה

האם נעם זקוק לקלינאית תקשורת?

מרכיבי שפה

(Bloom & Lahey, 1978)

מתי מתחילה להתפתח היכולת לנהל שיחה?

אז מה היה ב"שיחה" הזו?

- חילופי תור
- אינטונציה
- שפת גוף

תקשורת ופרגמטיקה

- תקשורת

העברת מסרים

- פרגמטיקה

בחירה של מסר הולם (הבעה)

ופרשנות של מסר (הבנה)

ביחס להקשר

כדי ששיחה תהווה הזדמנות ליצירת קשר (ולא כשל):
ארגז הכלים (החלקי) לניהול שיחה

מה לגבי
נעם?

תורות מאוזנים
התחשבות בידע המאזין
התחשבות בעניין של המאזין
הבנת כוונת הדובר
דו-משמעות
הקשר
תיקון כשל בתקשורת

- כדי להבין את המסר שנאמר ולהעביר מסר באופן מותאם לבן הזוג לשיחה

יש צורך ב-

לקות שפה

ליקוי שמיעה

Autism Spectrum
Disorder

Attention deficit
hyperactivity
disorder

- עיבוד שפה
- תיאוריית מיינד (Theory of Mind)
- ארגון וויסות תקינים

לקות שפה

דוגמא למידע מועט מדי (בעיה בהבעה פרגמטית)

- ילד:
הייתה לי מסיבה בשבוע שעבר. הייתי צריך להוריד את המכנסיים.
- קלינאי:
מה? למה פשטת מכנסיים?
- ילד:
אח שלי הקיא

ליקוי שמיעה

- גם בגיל 7 שנים, ילדים לק"ש (גם קלה) בעלי התפחות תקינה מפגינים יכולת פרגמטית של ילדים בני 3 שנים.
- הם מתקשים לזהות רגשות

Autism Spectrum Disorder

- ליקוי בתיאוריית המינד
- ראיית המכלול (לעומת ירידה לפרטים) – ליקוי בקוהרנטיות מרכזית

דוגמא לירידה לפרטים

Implicatures

רמיזות

- מה נרמז מתוך המבע

את רוצה לבוא
אלי לארוחת
ערב?

אמא של רון
באה לבקר
הערב

רמיזה מחייבת הסקת מסקנות

מה שאני אומר

הגיע הזמן לצאת לקניות
אתה זוכר שיורד גשם

מה שאני מתכוון

אנחנו יוצאים החוצה
אתה צריך להתארגן
עדיין גשום
אל תשכח ללבוש מעיל
ומגפיים

המסיבה
תתחיל ב-8

הנחות מוקדמות

• ה' הידיעה:

ה' הידוע משקף את ההנחה המוקדמת של הדובר
שהמאזין יודע לגבי המסיבה.

זו הייתה
שרה
שטבעה בים

דמות

מי שטבע
בים זו שרה

• סדר מילים במשפט:

• הנחה מוקדמת: המאזין יודע שמישהו טבע,
המאזין מכיר את שרה והיא מהווה אדם משמעותי
• לעומת

• הנחה מוקדמת: המאזין יודע שמישהו טבע, שרה
במקום פחות משמעותי

הקשר

• ההקשר הוא מושג מרכזי בפרגמאטיקה;
רוב ההגדרות של התחום כוללות את המונח הקשר.

חברתי:

מודעות לנורמות חברתיות

בשיחה:

לקיחה בחשבון של מידע קודם בשיחה

- הקשר כולל מודעות לנורמות חברתיות:
- א' (אדם מבוגר מבקר בבית-ספר, מציגים אותו לילדים).

"בן כמה אתה?"

ילד: תשע. בן כמה אתה?

א' (מופתע ומשועשע): אני בן 78.

ילד: וואו, כמעט מת.

- הקשר כולל לקיחה בחשבון של מידע קודם בשיחה (קושי בהבנה פרגמטית):
- קלינאי: איך הגעת לקייטנה?
- ילד: באוטו.
- קלינאי: ומה עם הטיול באילת?
- ילד: היה חם.

- במהלך שיחה הדובר צריך לבצע החלטות בנוגע למידע שעליו להעביר באופן מפורש (מידע חדש) ומידע שהמאזין כבר יודע (מידע נתון) ושיהיה לא יעיל מצד הדובר להעביר באופן מפורש

הבנת ההקשר כדי להבין בדיחה

ידע עולם: קשר בין המשקל לכאב

שפה לא ליטראלית

- אירוניה, מטפורות, ניבים וביטויים

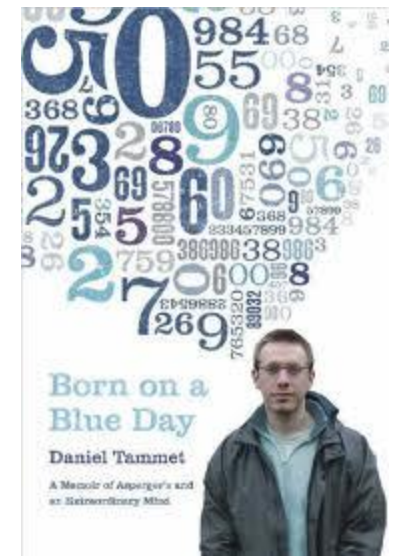
- מחייב הבנה של כוונת הדובר

איזה מזג אויר
נפלא

בין הפטיש לסדן

- ביטוי נוסף שהתקשיתי להבין, לדוגמא: כאשר אחי היה מתנהג לא יפה, הורי היו מתרצים ואומרים "הוא קם על צד שמאל".
- "למה הוא לא יכול היה לקום מצד ימין?" שאלתי...

מארק הארין

המקרה המוזר של הכלב
בשעת הילדה

מקרה מוזר

אנשים מבלבלים אותי.

זה קורה מהרבה סיבות.

הסיבה העיקרית הראשונה היא שאנשים אומרים
המון מבלי להשתמש במילים...

הסיבה העיקרית השנייה היא שלעתים קרובות
אנשים מדברים במטאפורות. הנה כמה דוגמאות
למטאפורות:

התפוצצתי מצחוק

הוא ראה שחורות

• לדעתי צריך לקרוא לזה שקר...

דו משמעות

Attention Deficit Hyperactivity Disorder

בהשוואה לילדים בעלי התפתחות תקינה נמצא
אצלם יותר:

- שיחות סטריאוטיפיות
- קושי בקשרים חברתיים

תיקון כשל בתקשורת

סיכום

היכולת לניהול שיחה היא מיומנות מורכבת
כאשר ילד מצויד במרכיבי המיומנות
השיחה מהווה אמצעי ליצירת קשר

כאשר קיימים קשיים החוויה היא של כשל

יש מה לעשות!

אבחון מקיף של יכולות ניהול שיחה

ויכולות פרגמטיות בכלל

מהווה שלב ראשון בבניית תוכנית לתמיכה בילדים

מתקשים

תודה על ההקשבה

